

Ünnepségek a Tiszatáj jubileumán

Huszonöt esztendővel ezelőtt, 1947 márciusában jelent meg a szegedi írócsoport lapjának, a Tiszatájnak első száma. A jubileum alkalmából Szegeden március 12-én és 13-án ünnepségeket rendeznek. Vasárnap délután 12 órakor a múzeum kupolacsarnokában a Tiszatáj és a szegedi irodalom 25 éve címmel dokumentumkiállítás nyílik. Megnyitó beszédet mond dr. Madácsy László egyetemi docens, a jubiláló folyóirat első főszerkesztője.

Másnap, hétfőn délután 4 órai kezdettel a városi tanács dísztermében ünnepi ülést tartanak, amelyen részt vesznek budapesti irodalomtörténészek, a Művelődési Minisztérium, az írószövetség képviselői, a vidéki irodalmi lapok szerkesztői, munkatársai is. Az

ülésen a jubiláló folyóirat munkájában kiemelkedő eredménnyel dolgozó íróknak, irodalomtörténészeknek, szerkesztőknek kitüntetések adnak át. Az ünnepi ülés után dr. Biczó György, a városi tanács elnöke hivatalában fogadást ad a Tiszatáj munkatársainak, és a város vendégeinek tiszteletére.

Este 7 órai kezdettel a Tisza Szálló hangversenytermében ünnepi irodalmi estet rendeznek. Az est műsorában, amelyet mai szegedi írók alkotásaiból válogattak össze, fellép Berék Katalin, Falvay Klára, Fogarassy Mária, Óze Lajos, Pécsi Sándor, Sinkó László és Újlaky Károly. Zongorán Delley József működik közre. Rendező Angyal Mária. Műsorközlő Czeglédi Edit.

Petőfi-pályázat

Saját, gyakorlati tapasztalataikat összegezhetik kötetlen terjedelemben azok a pedagógusok, akik részt kívánnak venni a Művelődési Minisztérium és az Országos Pedagógiai Intézet közös pályázatán. Petőfi Sándor születésének közelgő 150. évfordulójára hirdették meg a pályázatot, s azon valamennyi alsófokú és középfokú oktatási intézményben dolgozó pedagógus részt vehet. A pályázat címe: „Hogyan tudom Petőfi eszméit, költészetét közel vinni tanulóimhoz?” Csak olyan munka küldhető be pályaműként, amely még nem díjazott, és nyomtatásban még nem jelent meg. Részletesebb felvilágosítást a megyei, a megyei városi, illetve a fővárosi művelődési ügyosztályok adnak. Az elkészült munkákat 1972. október 15-ig kell eljuttatni az Országos Pedagógiai Intézethez.

Mindenki fóruma

Mit lehet tenni?
Hogyan?
Mikorra?
Miképpen?
Miből?
Miképpen?
Miképpen?
Miképpen?

VALASZOK A TANÁCSSTAGOK BESZÁMOLÓIN ELHANGZOTT KÉRDÉSEKRE

A kommunális, a városgazdálkodási és városrendezési kérdésekhez képest meglehetősen kevés észrevétel hangzott el a tanácsstagok beszámolóin a művelődésügyi kapcsolatban. Hogy ez hiba-e vagy öröm, talán most kár rajta gondolkodni. Kovács József, a városi tanács vb művelődésügyi osztályának vezetője illetékes a válaszok megadásában.

Miért zsúfoltak az óvodák?

A kevés közül a legtöbb kérdés, az összesnek csaknem a fele az óvodai ellátás helyzetével, a fejlesztés lehetőségeivel foglalkozott. Az igazsághoz feltétlen hozzátartozik, hogy Szegeden az óvodáskorú gyerekek létszámához viszonyítva kiemelkedően nagy az óvodások száma, s ennek megállapítása nincs ellentétben a felvetett s valóban meglévő problémákkal. Szegeden az iskolabajárás előtt tízből kilenc gyerek legalább egy évig óvodista a már jó néhány esztendő óta átlag szerint is. Természetesen azt is tudni kell, hogy a többi városokhoz képest itt a legmagasabb a nők foglalkoztatási aránya, s így mégis rendszeresen előfordul, hogy év elején 200-300 gyerek felvételét kénytelenek visszautasítani az óvodák. A fellebbezések során kisebb részüket meg felve-

szik, de sajnos ezáltal egyes óvodákban a zsúfoltság az elviselhetőnél is nagyobb lesz.

A most átmenetileg szűnő felújítások befejezésével és a tervezett hétszáz férőhely megépítésével 1975-re az igényeknek megfelelő ellátást lehetne biztosítani.

Toldi utca, Tarján

Válasz néhány konkrét kérdésre:

A Toldi utcai óvoda felújítása (fűdémcsere és központi fűtés) csaknem két éves késéssel elkezdődött, s most megvan a reménye, hogy ez év végén újra üzembe helyezhetővé válik. A kétszáz négyzetméteres, mint annyi más beruházásnál, felújításnál is: az építőipari kapacitás hiánya volt. Sajnos, a gyakori kilincselés ellenére sem vállalta el korábban a munkát egyik építőipari cég, végül az építőipari szövetkezet állt rá a dologra az elmúlt év őszén — tanácsi támogatás ellenében.

Tarjánban két százszemélyes ideiglenes óvoda megépítésével nyhított a gondok a tanács. A tervezett óvodák közül is megépült egy száz férőhelyes. A tervek szerint még három óvodának kell felépülnie 1975-ig ebben a városrészben. Az értesülések szerint azonban 1972-ben a DELEP az építkezés megkezdését sem vállalja (a Beruházási Vállalat egyébként a lebonyolító

szerv.) Ez azt jelenti, hogy a szándékok ellenére sem lehet az igényeket 1972 és 1973 őszén kielégíteni.

Konzervgyár és Gábor Áron utca

A konzervgyári óvoda elkészült. Sajnos a gázvezeték megépítésének késése miatt, mivel a helyiségeket nem lehet fűteni, nem is helyezhető üzembe. Mihelyt a gázvezeték meglesz, a Deák Ferenc utcából visszaköltözik a konzervgyári óvoda, helyén pedig legkésőbb szeptemberben területi óvodát nyit a tanács.

A Gábor Áron utcai óvoda felújítása folyamatban van. A munka befejezése a kivitelező Szegedi Építőipari Ktsz-en múlik. A zsúfoltságon sajnos addig nem lehet enyhíteni, ugyanis a szomszédos óvodák is túlszűfoltak.

A városi tanács minden tőle telhető elkövet az óvodák kapcsolatos gondok megoldásáért, de sajnos nem minden múlik rajta. Igen örvendő, hogy egyes iparvállalatok is megértést tanúsítanak a problémák iránt, s a maguk lehetőségeivel is igyekeznek enyhíteni a gondokon. Ilyen szempontból a gumigyár, a kábelgyár, a Kenderfonó és Szövőipari Vállalat, a textilművelő és a szálaműgyár is említésre érdemes.

Koreográfia a forradalom témáira

Jancsó Miklós új filmje

Koreográfia a forradalom témáira: sommásan így jellemezhetnénk Jancsó Miklós filmjeit. A legújabbat, a *Még kér a népet* is, noha ez a film nem ugyanolyan, mint a többi: kiegyensúlyozottabb, higgadtabb. Ez a feltűnő kiegyensúlyozottság persze nem abból következik, mintha Jancsó új filmjében visszafelé lépett volna. A világhírű magyar rendező a *Még kér a népet* is folytatja eddigi stílusát, de tisztultabb, világosabb, még talán azt is mondhatnánk, közérthetőbb formák között. Hogy erre a kiegyensúlyozottságra csak egyetlen példát említsünk: a *Még kér a népet* sokkal kevesebb a kegyetlenkedés, a lövés és a gyilkolás, és ami ezzel egyet jelent, kisebb a sokkhatás. Szám szerint és funkció szerint is: a kegyetlenkedés szerepe ebben az új filmben nagymértékben csökken. Helyébe valamiféle sajátos líra, különös költőiség kerül. Ezzel csak a sokkhatás csökken, a hatás nem. Csak éppen most másképpen nevezhetjük: lírai, költői intenzitásnak.

Ebből egyebek közt valószínűleg az is következik, hogy a *Még kér a népet* nem követi majd olyan heves vita, mint Jancsó korábbi alkotásait. A vita ezért nyilván most sem marad el. Mindenekelőtt a furcsa fogalmazás miatt, amellyel Jancsó a valóságot megjeleníti, ha valaki tradicionális „mozi” keres a *Még kér a népet*-ben, tehát megszerkesztett cselekményt, expozíciót, bonyolalomal, kifejtett, főhőssel és mellékszereplőkkel, nem sokra megy. Az új filmből mindez hiányzik. Jancsó sajátos filmnyelvet, közlési rendszert, kifejezési struktúrát dolgozott ki: művei csak ezen a rendszeren belül érthetőek és értékelhetőek.

Mi e közlési rendszer lényege? A *Még kér a népet* múlt század végén és a jelen század elején játszódik. Tárgya az agrárszocialista mozgalom. Szántó Kovács János ismert példázata a diófa elültetéséről szó szerint elhangzik benne. A cselekmény aratásútrájkával kezdődik, s valamiféle lázadásba-forradalomba megy át, és természetesen vereséggel végződik.

A problematika rögtön a film elején világossá válik. De aki azt hiszi, hogy a *Még kér a népet* benne a valóságos történelmi szituációnak valóságos képét kapja, egyrészt csalódik, másrészt nem értheti meg a filmet. A *Még kér a népet* ugyanis nem úgy jelen-

nek meg az események, ahogyan azok annak idején a valóságban lezajlottak. A rendező áttemeli őket egy lírai világba, amelyben csak a lényeg tartja a kapcsolatot a tényleges realitással, a megjelenési forma már nem.

Úgy játszódtak volna le a parasztzűlések, ahogyan a filmben látjuk? Nem kell magyarul; nem úgy. A férfiak nyilván nem kapaszkodtak össze a tánchoz, amikor szembeszálltak kasznárral-intézővel, s a lányok nyilván nem vetköztek pucérra-meztelenre, amikor összetalálkoztak a katonákkal, s a katonák sem kísérték állandó szoros gyűrűvel az agrárszocialista mozgalmak minden eseményét. De ha nem is voltak mindig ott, amikor kellett, mindig ott voltak; ezt — vagyis a lényegét — jelzi Jancsó új filmjében a katonák állandó szerepeltetésével.

A valóságnak ezt az áttemelését Jancsó költői világába el kell fogadnunk. Ezzel szemben ugyanis nem lehet ellenvetésünk. Ez csak eszköz, stílus, fogalmazási és megjelenítési mód, amely attól függően lehet jó és rossz, hogy a rendező, mit akar és mit képes elmondani vele. De még mielőtt erről szó esne, érdemes és szükséges ennek az áttemelésnek rendezői eszközeit szemügyre vennünk.

Közülük legfeltűnőbb az események koreográfiai megjelenítése. Az állandó nyugtalan mozgás, a tánclepes körforgás, a kezek nyugtalan-szép emelgetése, a lányok lassú, állandó kör-táncba, kezükben a fegyverek, mintha virágszálak lennének — ezek ennek a koreográfiai stílusnak legfeltűnőbb jellemzői. A másik a szó, a beszéd különleges szerepeltetése. A beszédet Jancsó eddig is egyénien kezelte; egészen más szerepe volt nála a megszólalásnak, mint megszólaltatás. Most a szó, a beszéd teljesen feloldódik a film sajátos struktúrájában. A szereplők nem valamiféle folyamatos és köznapi beszéddel kapcsolódnak egymáshoz, hanem egészen különleges módon: mintha verseket mondanának, amelyeknek értelmi értékükön felül határozott zenéi hatások — intenzitások van. A *Még kér a népet* ezért csak részben koreográfia. Részben oratórium, költészet is, a szó elemi, ősi értelmében. A kifejezésbeli apparátus harmadik — az eddigiekkel természetesen összefüggő — eszköze a sajátos képi megjelenítés. Ez a képi világ, az ebből követ-

kező képzőművészeti értékű dekorativitás egyaránt emlékeztet a régiek festészetére, az évszázados ikonokra éppúgy, mint a maiakra, mondjuk Chagall szürrealista látomásaira. Előfordulhat, s nyilván elő is fordul, hogy ennek a képi világnak egyes részleteit a néző nem érti. Am Chagall képein sem vizsgáljuk, hogy pontosan mit jelent a roskadozó ház fölött repülő zöld számár; illetőleg, ha mégis vizsgáljuk, százféle magyarázatot találhatunk. Jancsó filmjében sem az ilyen részletek a fontosak. Nem szabad egy-egy áttekinthetetlen tűnő jelenetbe belebonyolódunk. Az egészre kell ügyelnünk.

Vagyis mire? A tartalomra, amelynek elmondására ezek a különleges eszközök hivatottak. S ez kicsoda? A forradalmi mozgalom ereje, szépsége, tisztasága: a *Még kér a népet* ezzel foglalkozik. Hogy a racionális jelző nem szerepel ebben a felsorolásban, nem Jancsó hibája. Az a vallásos-misztikus motíváció, amely a filmben megjelenik, a század végi valóság tükré. De a film csak ennyiben és ennyire misztikus. A mondanivaló, a tartalom talán még higgadtabb, kiegyensúlyozottabb, mint a formai apparátus.

Befejezésül — bár előbb is említhetjük volna — Jancsó a színészeket, a közreműködőket is különlegesen kezeli. A színész nem mint művész fontos számára. Nála a színész megjelenésének karaktere lényeges. Játékszaniok, úgy legalább, mint más filmekben, nem kell. Mégis a legjobbak, *Drahota Andrea*, *Búrós Gyöngyi*, *Madaras József*, *Balázsovits Lajos* és a többiek — Jancsó filmjeinek szinte állandó a stábjja — igyekeznek ebbe a sajátos struktúrába beleilleszkedve valami „művészt” is teremteni.

Ökrös László

Orosz nyelvi verseny

A Radnóti Miklós Gimnáziumban tegnap délelőtti rendezték meg az orosz nyelvi országos középiskolai tanulmányi verseny elődöntőit. Az általános tantervű tanulók versenyét Jánó István (tanára: Gábris Ida), a Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium diákja nyerte, Karasz Sarolta, a Tömörkény István Gimnázium és Futó György, a Tisza-parti Gimnázium versenyzője előtt.

A nyelvi tagozatos osztályok diákjai közül Keserű Gizella, a Radnóti Miklós Gimnázium tanulója végzett az első helyen. Tanára: Kóhegyi Erzsébet. Második Schummer Márta, míg a harmadik helyre Úveges Mária — mindkettő a Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium versenyzője — került.

Az április elején sorra kerülő országos döntőbe a két első helyezett jutott.

Az alkoholizmus ellen

Szeszfogyasztásban a „világrekorderek” között vagyunk

Szeszfogyasztásban hazánk évek óta az első tíz állam között foglal helyet nemzetközi viszonylatban. A vendéglátóipari és üzleti italforgalom 1971. évi alakulása sem rontott feltehetően eddigi „helyezésünkön”. Az elmúlt esztendőben — előzetes adatok szerint — mintegy 18 milliárd forintot költöttünk különböző szesz italokra. Némi vigaszt legfeljebb az nyújthat, hogy az alkohol fogyasztásának üteme lelassult, 1971-ben ugyanis 4,4 százalékkal fogyott több szesz ital, mint az előző évben, a megelőző két esztendőben viszont 14-14 százalék volt a forgalomnövekedés. Egyidejűleg jelentősen, 25,8 százalékkal emelkedett az üdítő italok fogyasztási aránya.

Az alkoholizmus elleni országos bizottságnak tehát továbbra is bőven van tennivalója. A testület idei munkaprogramja — ennek megfelelően — számos fontos feladatot ölel fel.

Továbbra is a felvilágosító munkát, a tudatformálást tekintjük fő feladatnak — hangsúlyozzák a bi-

zottság illetékesei. Természetesen nem mondhatunk le az adminisztratív eszközök alkalmazásának szorgalmazásáról sem. Az érvényben levő rendelkezések megtartásának fokozott ellenőrzésével is lehetne javítani a helyzeten, s előbbre lépni az iszákosság visszaszorításában. E téren különösen nagy szerepe van a társadalmi aktivitásnak és a tanácsok ellenőrző tevékenységének. Napirenden tartjuk, hogy a közép- és szakiskolákban tanuló fiatalok körében a pedagógusok kellő gondot fordítsanak az alkoholizmus elleni nevelésre. Ezzel kapcsolatban szeretnénk elérni, hogy a téma osztályfőnöki

órában is helyet kapjon. Öt rövidfilm készül, amelyeket majd a tévé iktat műsorába, hogy ezzel is segítse az alkoholizmus elleni harcot. Ugyanazt a célt szolgálja különböző propagandaanyagok, könyvek, brosrák kiadása, plakátok készítése.

Egyebek közt az idén készíttük elő azt a gazdag szemléltetőanyagot is tartalmazó összeállítást, amely az alkoholizmus okozta egészségkárosodásról ad sokoldalú tájékoztatást. Egészségügyi és tudományos albizottságunk — az ideg- és elmeorvosok társaságával közösen — kerekasztal-értekezletet rendez terápiai kérdésekről. (MTI)

Papok és lelkészek békegyűlése

A Hazafias Népfőnt Csongrád megyei bizottságának, a megyei római katolikus papi békebizottság elnökségének, a protestáns és egyéb egyházak lelkesi békebizottsága elnökségének rendezésében tegnap, szerdán délelőtti Szegeden, a városi népfőntbizottság székházában békegyűlést tartottak a római katolikus, a protestáns, és egyéb egyházak lelkesi részvételével. Az Országos Katolikus Békebizottság képviselőjében Weisz Ferenc prépost-plébános vett részt a gyűlésen. Ott volt a békegyűlésen dr. Rátkai János. Csongrád megye egyházi tanácsosa is.

Munkácsy György esperesnek, a protestáns papi békebizottság elnökének megnyitóját Molnár Sándor megyei népfőnttit-

kár tartott előadást a Hazafias Népfőnt V. kongresszusának előkészületeiről, és válaszolt a kongresszusi levél alapján azokat a feladatokat, amelyek a népfőntbizottság elnökségének rendezésében tegnap, szerdán délelőtti Szegeden, a városi népfőntbizottság székházában békegyűlést tartottak a római katolikus, a protestáns, és egyéb egyházak lelkesi részvételével. Az Országos Katolikus Békebizottság képviselőjében Weisz Ferenc prépost-plébános vett részt a gyűlésen. Ott volt a békegyűlésen dr. Rátkai János. Csongrád megye egyházi tanácsosa is.

Zárszótt dr. Sulyok Béla prépost-plébános, a megyei római katolikus papi békebizottság alelnöke mondott.